

КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВА: ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ, РОЗВИТОК ТА ДОСЯГНЕННЯ

Кафедра економіки та підприємництва один із важливих навчально-виховних підрозділів Львівської державної фінансової академії Міністерства фінансів України.

Домінантна риса, яка притаманна кафедрі економіки та підприємництва – це, насамперед, вироблення у студентів сучасних „економічних знань”, вміння орієнтуватися у безмежному океані гіпотез, ідей, теорій, концепцій, фактів, статистичних даних, підприємницьких та управлінських структур – всього того, що охоплюється поняттям „економіка та підприємництво”. У цьому аспекті особливого значення набуває формування у студентської молоді Академії методологічної культури відбору „потрібного знання”, методики його пошуку за допомогою перспективних навчальних інновацій сучасної інформаційно-освітньої системи, навичок використовувати належне знання як у власній професійній діяльності економіста, фінансиста так й у житті взагалі.

Об’єктивно, що професійна підготовка вихованців Академії неможлива без формування у них глибоких економічних знань. Це завдання стоїть перед колективом кафедри економіки та підприємництва з початку її становлення.

Кафедра економіки та підприємництва Львівського державного фінансово-економічного інституту Міністерства фінансів України (нині Львівська державна фінансова академія Міністерства фінансів України) була створена у липні 2001 року в результаті проведення реорганізації кафедри фінансів, економіки та менеджменту (завідувач кафедри – професор, кандидат економічних наук Буряк П.Ю.) і поділу її на дві:

- 1) фінансів (завідувач кафедри професор Буряк П.Ю.);
- 2) економіки та підприємництва.

На підставі конкурсу на посаду завідувача кафедри економіки та підприємництва обрано провідного наукового співробітника Інституту регіональних досліджень НАН України, кандидата економічних наук,

старшого наукового співробітника Карпінського Б.А. (його також було обрано на посаду професора кафедри).

Метою створення кафедри стала потреба у вичлененні блоку навчально-економічних дисциплін для посилення ефективності навчального процесу, проведення поглибленої координації, покращення внутрішньо- та міжкафедральних навчально-методичних зв'язків, налагодження системної навчально-методичної та наукової роботи із відповідною спрямованістю на підготовку висококваліфікованих фахівців фінансово-економічної сфери.

Пріоритетними завданнями кафедри стали:

1. Організація належного навчального процесу з предметів, що відносяться до компетенції кафедри.

2. Формування та розробка навчально-методичного забезпечення, виходячи з галузевої спрямованості підготовки фахівців для роботи у фінансових органах.

3. Організація наукових досліджень студентів і аспірантів, виходячи з профілю кафедри.

4. Координування процесу підготовки та захисту дисертаційних робіт.

5. Проведення ефективного контролю за рівнем успішності студентів із навчальних предметів закріплених за кафедрою.

Початково склад кафедри було затверджено в кількості 15 працівників, включаючи 1 старшого лаборанта (Карпова Я.Ю.).

Становлення кафедри відбувалось під безпосереднім патронатом ректора, професора Буряка П.Ю., проректора з навчально-методичної та виховної роботи Бек В.Л., проректора з наукової роботи Лондара С.Л., які з перших днів заснування кафедри цілеспрямовано впливали на її навчально-наукову визначеність, матеріальну оснащеність та оптимальність знаходження своєї ніші серед інших кафедр навчального закладу.

Особливе місце на першому етапі становлення навчального підрозділу відіграли й проректор з господарської роботи Лагоцький Є.М. та головний бухгалтер Комарницька В.І., за дієвої допомоги яких вдалось вирішити конкретні питання облаштування кафедри, під яку територіально було

закріплено окрему кімнату на 5-му поверсі головного корпусу.

В цілому за кафедрою на початковому етапі становлення 2001-2002 н.р. було закріплено 12 навчальних предметів, а саме:

- 1) економіка підприємства (Ситник Н.С., Капленко Г.В., Цюпко І.В.),
- 2) менеджмент (Карпінський Б.А., Грохольська І.Й., Григор'єва М.І.),
- 3) інвестування (Карпінський Б.А.),
- 4) державне регулювання економіки (Григор'єва М.І., Пак Н.Т.),
- 5) статистика (Бек В.Л., Беркита К.Ф., Іличок Б.І., Капленко Г.В., Маліновська О.Я.),
- 6) маркетинг (Карбовник О.І., Карпова Я.Ю.),
- 7) розміщення продуктивних сил (Пак Н.Т.),
- 8) економіка праці (Григор'єва М.І.),
- 9) статистика фінансів і банківської справи (Беркита К.Ф., Маліновська О.Я.),
- 10) система національних рахунків (Баран Р.Т.),
- 11) особливості статистичного аналізу діяльності підприємства (Баран Р.Т.),
- 12) основи етики і психології ділового спілкування (Долженко Р.Р.).

Обсяг навчальної роботи кафедри економіки та підприємництва у 2001 – 2002 н.р. складав 7231 години, а у 2003-2004 навчальному році вже 10269 годин (12 навчальних дисциплін);

Вже на етапі становлення колектив кафедри отримав реальну й доброзичливу підтримку від кафедри-донора (кафедри фінансів). Насамперед, в цьому плані неоціненною була спрямовуюча допомога як завідувача даної кафедри професора Буряка П.Ю., заступника завідувача кафедри доцента Альшиної Л.Є. так і працівників кафедри, які володіли фаховим досвідом у організації кафедрального навчального процесу (старші викладачі Легка В.М., Луців Л.М., Маринець В.П.).

Позитивним виявилось й те, що у викладацькому складі кафедри економіки та підприємництва вже на початковому етапі, поряд з працівниками, які мали вагомий практичний досвід організаційно-навчальної роботи саме в даному навчальному закладі, а саме: проректор з

навчально-методичної та виховної роботи Бек В.Л., декан заочного факультету Беркита К.Ф., завідувач виробничої практики Долженко Р.Р., завідувач підготовчого відділення, голова профкому інституту Ситник Н.С.(з початку заснування кафедри – 2001 р. є заступником завідувача кафедри), формувалась й молода генерація викладачів (Карпова Я.Ю. – аспірант Львівського національного університету ім. Ів. Франка, Капленко Г.В. – аспірант Інституту регіональних досліджень НАН України).

До роботи на кафедрі в якості доцентів були залучені кандидати економічних наук, висококваліфіковані спеціалісти – науковці і практики, а саме: Баран Р.Т. – Львівське державне авіапідприємство, Іличок Б.І. – Львівське обласне управління статистики Державного комітету статистики України, Гомольська Н.І. – Інститут регіональних досліджень НАН України.

У перший етап свого функціонування кафедрою в основному було розроблено та значно оновлене навчально-методичне забезпечення дисциплін, які читаються на кафедрі. Зокрема, підготовлено та видано два навчальних посібники із грифом Міністерства освіти і науки України, а саме:

1. Бек В.Л. Теорія статистики: Курс лекцій. – Київ: ЦУЛ, 2002. – 288с.

2. Маркетингові комунікації електронного бізнесу / Ситник Н.С. та ін. – Львів: ВіРТУ, 2002. – 148с.

Розроблено та видано на початку 2003 року к.е.н., професором Карпінським Б.А, старшим викладачем Грохольською І.Й. курс навчальних лекцій з предмету „Менеджмент” у семи частинах:

=> Поняття та сутність менеджменту. – Львів, ЛДФЕІ, 2003. – 28с.

=> Прийняття управлінських рішень. – Львів, ЛДФЕІ, 2003. – 27с.

=> Планування в організації. – Львів, ЛДФЕІ, 2003. – 27с.

=> Організація як функція управління. – Львів, ЛДФЕІ, 2003. – 28с.

=> Основи теорії мотивації. – Львів, ЛДФЕІ, 2003. – 25с.

=> Управлінський контроль. – Львів, ЛДФЕІ, 2003. – 17с.

=> Лідерство. – Львів, ЛДФЕІ, 2003. – 16с.

У цей же період було розпочато активну роботу й над формуванням пріоритетних напрямків наукової проблематики кафедри. Зокрема, наукову

роботу викладацького колективу кафедри було об'єднано в рамках кафедральної бюджетної теми „Фінансово-економічна оцінка та порівняння соціально-економічного розвитку підприємницького середовища регіонів України” (термін виконання 2003-2005 рр., науковий керівник теми – к.е.н., професор Карпінський Б.А.).

Першим завершеним науковим результатом кафедри став успішний захист у 2003 році Пак Н.Т. дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук на тему „Формування регіональної економічної політики (методи, механізми її реалізації)” за спеціальністю 08.10.01 – розміщення продуктивних сил і регіональна економіка (науковий керівник: доктор географічних наук, професор Писаренко С.М., провідний науковий співробітник Інституту регіональних досліджень НАН України). У даному дослідженні було розкрито науково-методологічні основи становлення і розвитку регіональної економічної політики, проаналізовано основні методи та механізми її реалізації, виявлено основні причини низької ефективності реалізації регіональної економічної політики в Україні. Значна роль у роботі відведена питанню вдосконалення організаційно-економічному механізму регіональної економічної політики. Зокрема, запропоновано основні напрямки створення ефективної системи регулювання економічного розвитку регіону.

Зазначимо, що Карпінський Б.А. у 2002 році був опонентом кандидатської дисертації, яка захищена у Інституті регіональних досліджень НАН України.

Крім цього, у даному етапі до кафедри був прикріплений 1 аспірант заочної форми навчання – Гаврилюк С.М. науковий керівник – к.е.н., проф. Карпінський Б. А.

У 2002 році викладачі кафедри спільно з кафедрою фінансів прийняли активну участь у науковій дискусії щодо трансформації курсу „Економічний аналіз діяльності підприємства”, яку було розпочато за ініціативи академіка НАН України М.Г. Чумаченка та фахівців Київського національного економічного університету з огляду на потреби формування ринкової економіки в Україні. Результатом чого стала обширна публікація ректора,

завідувача кафедри фінансів Буряка П.Ю. та завідувача кафедри економіки та підприємництва Карпінського Б.А. „Аналіз факторів оптимізації грошових потоків у системі підприємницької діяльності”.

Всього працівниками кафедри опубліковано: у 2001р. – 17 статей; у 2002р. – 55 робіт.

Співробітники кафедри приймають належну участь в апробації своїх наукових доробків на різного рівня наукових конференціях. Зокрема, лише в 2002 році взято участь в наступних міжнародних та всеукраїнських конференціях:

- => Трансформація курсу „Економічний аналіз діяльності підприємства”;
- => Економічні проблеми ринкової трансформації України;
- => Маркетинг та логістика в системі менеджменту;
- => Перспективні напрямки реформування фінансової системи України;
- => Еколого-економічні проблеми розвитку АПК тощо.

Серед студентських конференцій, де виступали із повідомленнями студенти інституту, які підготовлено спільно з викладачами кафедри, виділяються:

- => Конкурентоспроможність прикордонних регіонів України і Польщі. III Міжвузівська студентська науково-практична конференція (Львів);
- => Сучасні задачі прикладної статистики, промислової, актуарної та фінансової математики. Перша міжнародна науково-практична конференція студентів, аспірантів і молодих вчених (Донецьк);
- => Проблеми формування і розвитку фінансово-кредитної системи України. II міжвузівська науково-практична конференція (Харків);
- => Економічна система України на зламі століть. I Всеукраїнська студентська конференція (Чернівці);
- => I Всеукраїнська студентська наукова конференція з фінансового аналізу, Львів;
- => Проблеми розвитку бюджетної і податкової систем та їх правове забезпечення. Міжвузівська наукова конференція студентів і курсантів (Ірпінь).

Додатково, крім того, що навчально-виховний процес підтримується безпосередньо в ході навчання, то ще четверо працівників кафедри були кураторами академічних груп (Григор'єва М.І., Грохольська І.Й., Пак Н.Т., Цюпко І.В.).

У цей же період на кафедрі економіки та підприємництва розпочались цілеспрямовані дослідження над науковою проблематикою збалансованості фінансової системи (держави, регіону). Слід зазначити, що поряд із наявністю у багатьох наукових дослідженнях (як вітчизняних, так і загальносвітового рівня) численних звернень до термінів „фінансова система”, „збалансованість”, „рівновага” тощо, насправді до досліджень науковців кафедри не було зроблено спроби об'єднати дані поняття у єдиному: „збалансованість фінансової системи”. Також не проводилися цілеспрямовані дослідження із цього наукового напрямку. До того ж і самі вищезазначені терміни часто вживаються із різним змістовим наповненням. Так, фінансова система часто ототожнюється із бюджетною, у різних джерелах можна зустріти суперечливі визначення даного терміну, чітко не окреслено склад та структуру фінансової системи тощо. Щодо „збалансованості” та „рівноваги”, то дані терміни, як правило, вживаються виключно щодо Державного бюджету, бюджетів регіонів, балансу окремих підприємств або ж являють собою певні абстрактні поняття, які не завжди мають під собою логічне економічне підґрунтя.

Отже, поставлена кафедрою наукова проблематика мала на меті частково компенсувати наявні прогалини в дослідженні окремих аспектів актуальної на даний час проблеми досягнення необхідного рівня збалансованості фінансової системи території та провести необхідну систематизацію отриманих наукових результатів і практичних висновків за останній період (кінець 90-х років минулого століття – початок поточного).

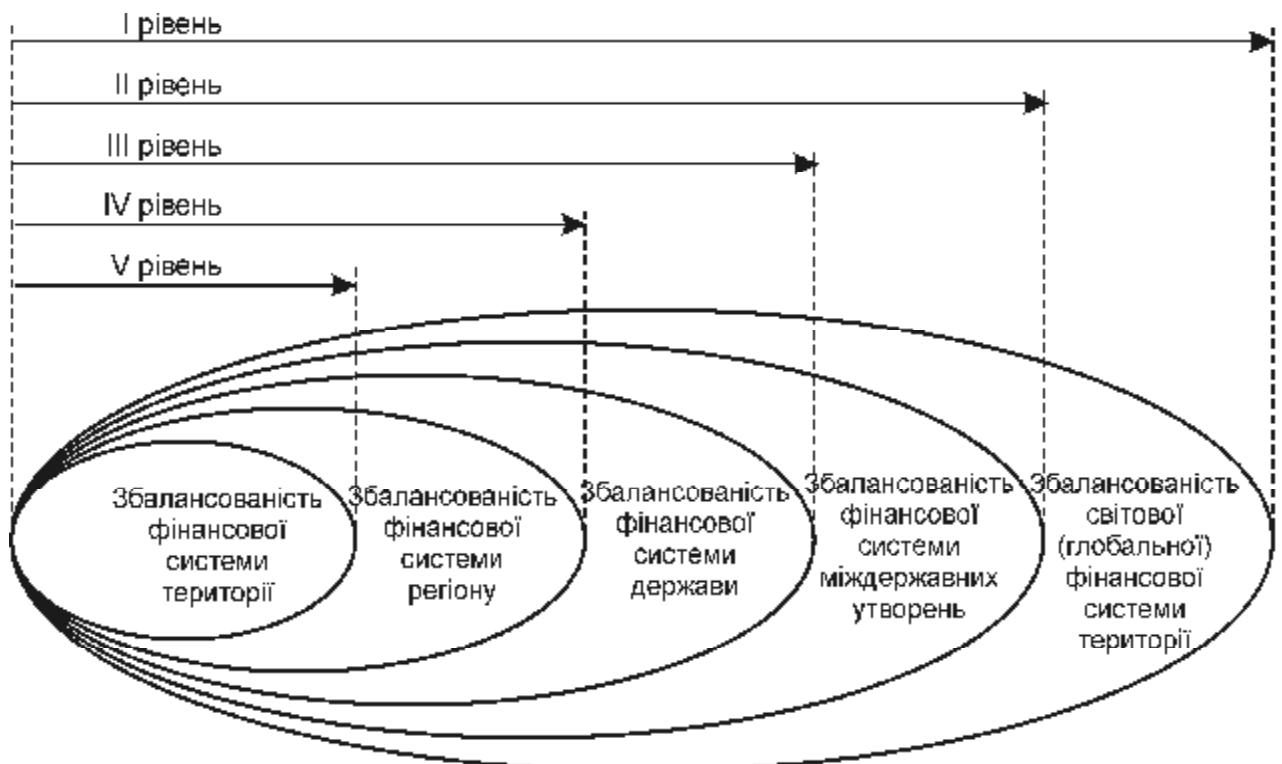
Виходячи з цього, у дослідженнях кафедри, що відбито у наукових публікаціях (Карпінський Б.А., Герасименко О.В.), було сформульовано відповідний понятійний апарат збалансованості фінансової системи на різних рівнях:

Збалансованість фінансової системи держави – оптимальне поєднання регулюючих важелів впливу держави на забезпечення виконання програмних фінансових заходів із пошуком раціональних шляхів реалізації планів економічного розвитку на всіх рівнях та формуванням відповідного рівня економічної безпеки.

Збалансованість фінансової системи регіону – цілеспрямоване формування та реалізація заходів фінансової регіональної політики щодо забезпечення відповідності між реальними потребами та наявними можливостями економічного розвитку регіону.

Збалансованість фінансової системи території – досягнення такого стану території, при якому можна вести мову про її повну самозабезпечуваність та самовідтворення, а також наявність перспектив незалежного розвитку. Інакше кажучи, мова іде про ситуацію, за якої потреби конкретної території, хоча б на певний момент часу, відповідають її можливостям.

У схематичному вигляді взаємовплив збалансованостей фінансових систем різного рівня (від глобального – I рівень до території – V рівень) наведено на рис. 1.

Рис. 1. Взаємовплив збалансованостей різнорівневих фінансових систем

При безпосередньому розгляді поставленої проблематики принципової сутності неможливо обійтися без детального обговорення центральних питань – рівня рівноважного стану, меж розбалансованості, механізмів регулювання, що в концентрованому вигляді визначається через функціонування *закону збалансованості фінансової системи*, вперше синтезованого Карпінським Б.А., основними положеннями якого є:

1. Кожна фінансова система є максимально стійкою за умови дотримання рівноваги між внутрішніми та зовнішніми фінансовими збуреннями, що може також обумовлювати її динамічний розвиток.

2. Початково фінансова система є самозбалансованою та залишається такою до моменту впливу на неї будь-яких внутрішніх чи зовнішніх фінансових збурень.

3. При прояві впливу на фінансову систему (що перебуває у рівновазі) конкретного збурення, яке порушує рівноважний фінансовий стан, рівновага прагне зміститися у напрямку послаблення зовнішнього збурення, стимулюючи цим фінансові процеси.

4. У випадку фіксації стійкого недосягнення рівноважного стану між внутрішніми та зовнішніми фінансовими збуреннями у фінансовій системі настає етап прояву в ній явища дисбалансу.

5. Динаміка відображення закону збалансованості фінансової системи на довготривалому часовому проміжку у цілому підпорядковується циклічності розвитку складних економічних систем.

На кафедрі розпочато також роботу над комплексом довідково-навчальних видань. Зокрема, у створеній кафедрою спеціальній серії „Наука і освіта тисячоліття” (фундатор серії – Б.А. Карпінський) було підготовлено та випущено „Малий фінансово-інвестиційний словник” – Львів: Логос, ЛДФЕІ, 2003. – 124 с. (автори – Карпінський Б.А., Герасименко О.В.).

У цей же етап Карпінським Б.А., Божко С.М. спільно із фахівцями НДІ статистики Держкомстату України (Київ) було також розроблено Методику розрахунку валового регіонального продукту (науковий керівник проекту:

к.е.н., професор Карпінський Б.А.). Дана Методика була розроблена у відповідності до Концепції розвитку системи національних рахунків, схваленої Кабінетом Міністрів України від 25 липня 2002 р. № 413-р та Програми розвитку системи національних рахунків на період до 2010 року (Постанова Кабінету Міністрів України від 7 квітня 2003р. №475), згідно яких передбачено перехід до оцінки узагальнюючих результатів регіонального розвитку із застосуванням показника валового регіонального продукту.

Другий етап в становленні та розвитку кафедри настав у листопаді 2003 року, коли кафедра була переведена з головного корпусу (вул. Коперника, 3) у новий навчальний корпус по вул. Медової печери, 53 та значно розширилась у площах. Тут кафедрі було виділено два окремих кабінети: властиво викладацька (115 каб.) та кабінет завідувача кафедри (110 каб.). Об'єктивно, що комплексна увага до запитів кафедри зі сторони адміністрації стимулювала викладацький склад й до реалізації свого потенціалу як у навчальній так і в науковій роботі. Тим більше, що в цей час й інститут став вже Львівською державною фінансовою академією, що автоматично наклало додаткову відповідальність на професорсько-викладацький склад кафедри за збереження та посилення позитивного іміджу навчального закладу в системі освітянського середовища держави і регіону.

Кожен із навчальних предметів, які відносяться до кафедри економіки та підприємництва, поряд з проведенням лекційних занять, забезпечується також відповідними матеріалами для проведення семінарських та практичних занять, з врахуванням можливостей сучасних інформаційних технологій.

Під час навчального процесу використовується навчально-методична література, розроблена працівниками кафедри, зокрема навчальні підручники, посібники, рекомендовані Міністерством освіти і науки України, Вченою радою та Методичною радою ЛДФА методичні вказівки та завдання для проведення семінарських та практичних занять, завдання для самостійної роботи, контрольних робіт для студентів денного, заочного та післядипломного навчання.

Систематично методичні вказівки, варіанти контрольних робіт та

екзаменаційних білетів, а також конспекти лекцій для вивчення окремих навчальних розділів, розглядаються та схвалюються на засіданні кафедри.

Загальне управління навчальним процесом виконує завідувач кафедри, за кожною дисципліною закріплений викладач, який проводить лекції та забезпечує при потребі узгодження змісту, способів та методів проведення семінарських та практичних занять іншими викладачами кафедри.

Вже ряд років кафедра системно підходить до видавничої діяльності та має позитивні результати. При цьому, викладачами кафедри особлива увага звертається на видання сучасних за змістом підручників, навчальних посібників, методичних рекомендацій з врахуванням специфіки навчального закладу – підготовка фахівців для сфери фінансів та економіки. Останнє обумовлює й безпосередню співпрацю викладачів кафедри в плані видавничої діяльності з випускаючими кафедрами Львівської державної фінансової академії. Так, ряд підручників та посібників були підготовлені спільно з ректором академії, завідувачем кафедри фінансів, доктором економічних наук, професором Буряком П.Ю. та завідувачем кафедри податків, бюджету і казначейської справи, доктором економічних наук, професором Римаром М.В.

Зокрема, підручник „Фінансово-економічний аналіз” було підготовлено відповідно до програми з нормативних навчальних дисциплін „Економічний аналіз” і „Фінансовий аналіз”. У ньому достатньо виразно та послідовно розкриваються теоретичні, методологічні і практичні питання з економічного та фінансового аналізу. Докладно висвітлено методологічні та організаційні засади аналітичних досліджень у сфері виробничої, фінансової, інвестиційної, екологічної та інших видів діяльності суб’єктів господарювання. Виходячи з високої зовнішньої оцінки даного підручника підготовлено його й друге видання.

Знайшов свою нішу на ринку освітніх послуг й навчальний посібник з предмету „Теорія статистики”, автором якого є Заслужений працівник освіти України, перший проректор ЛДФА Бек В.Л. При підготовці цього посібника було синтезовано як кращі надбання в статистичній науці так і значний

власний досвід викладання дисципліни, що інтегрально дозволило викласти матеріал на високому професійному рівні і в той же час у доступній формі. В даному виданні органічно поєднано теоретичний матеріал з практикою. Слід зазначити, що на посібник отримано схвальні відгуки з різних навчальних закладів України, які призвели до його другого видання.

Здійснено вже третє видання навчального посібника з дисципліни „Економіка праці й соціально-трудові відносини” – автори: Буряк П.Ю., Карпінський Б.А., Григор’єва М.І. Дане багатопланове видання дає можливість студентам та всім зацікавленим детально ознайомитись з найбільш важливими питаннями в сучасному розвитку економіки праці та соціально-трудових відносин, розкрити глибинну сутність тенденцій та змін, які проходять в системі ринку праці і зайнятості, в організації її регулюванні заробітної плати. Особливістю видання стало вичленення розділу з впливу глобалізації на економіку праці й соціально трудові відносини та залучення широкого кола законодавчо-нормативних документів, включаючи й конвенції і рекомендації Міжнародної організації праці.

Моніторинг процесу формування передумов для підвищення ефективності маркетингових технологій в Україні засвідчує, що сьогодні найбільшу увагу доцільно зосередити на підвищенні ефективності маркетингової освіти – в контексті демократизації системи освіти в Україні в цілому та впровадження в освітянську діяльність європейських механізмів взаємодії із фаховими асоціаціями, тому з цією метою був створений навчальний посібник „Маркетинг” – автори: Буряк П.Ю., Карпінський Б.А., Карпова Я.Ю. У ньому безпосередня увага звернена на ефективне становлення та розвиток маркетингу, як чільного елемента сучасної національної економіки України. Підкреслено, що через маркетингові підходи оптимізується завдання активізації трьох основних суб’єктів економіки: виробника, споживача і держави. Чітко відмічено, що серцевина маркетингу – це орієнтація бізнесу на успішне розв’язання ринкових задач. Особливістю посібника є включення в його структуру, крім традиційних розділів, й питань з сучасних тенденцій в розвитку маркетингу, а саме:

маркетингу фінансового ринку, макромаркетингу, державного маркетингового регулювання.

При написанні курсу лекцій з предмету „Економічна статистика” доцентом Беркитою К.Ф. використано сучасні визначення, показники і класифікацію економічної статистики саме в умовах ринкової економіки. У виданні методологія визначення основних показників базується як на міжнародних стандартах так і реальній практиці статистики України. Теоретичний матеріал доповнено аналізом офіційних статистичних даних, що дозволяє студентам отримати практичні навички щодо аналізу тенденцій в економічній статистиці. Дане видання вийшло широким тиражем в Київському видавництві „Професіонал”.

На кафедрі здійснено перше видання в Україні навчального посібника з фінансової системи. У ньому комплексно відображено етапи формування фінансової системи держави та напрямки її розвитку, сформульовано відповідний понятійний апарат, що дозволяє студентам отримати сучасні знання та зрозуміти логіку функціонування цієї системи.

Схвальні відгуки отримано й на навчальні посібники викладачів кафедри, які вийшли у співпраці з іншими навчальними закладами. Зокрема, до цієї ланки відноситься навчальний посібник “Маркетингові комунікації електронного бізнесу”, співавтором якого є доцент Ситник Н.С. У даному посібнику досить чітко висвітлено структуру системи електронних комунікацій суб’єктів українського ринку товарів і послуг. Також деталізовано розглянуто специфіку маркетингових комунікацій на основі Інтернету, стаціонарного і мобільного телефонного та факсового зв’язку, телебачення. Звернуто увагу на можливості та особливості здійснення фінансової діяльності і надання послуг із застосуванням електронних маркетингових комунікацій.

Характерною рисою видавничої діяльності кафедри є й те, що майже всі видання мають відповідний гриф Міністерства освіти і науки України, що свідчить про їх високі якісні показники, а значить і конкурентоспроможність з навчальною літературою кращих навчальних

закладів держави. Об'єктивно, що останнє є запорукою фаховості видань та свідченням високої відповідальності авторів щодо донесення знань до студентства.

Кафедра активізує й роботу в плані поєднання видання навчальних та наукових праць, зокрема, по проблемі сталого розвитку економіки.

Так, задоволення матеріальних потреб людства настійливо вимагає нарощування темпів економічного зростання кожної з держав, тому що від цього залежить потенціал благополуччя її населення. Водночас виникає питання, наскільки дані темпи будуть відповідати сучасному підходу, який ґрунтується на тому, що теперішні покоління мають дбати за благополуччя майбутніх поколінь через реалізацію програмних принципів Концепції сталого розвитку. Дана концепція стає домінантною в системі подальшого економічного зростання і об'єктивно, що саме через її принципові положення мають розглядатись всі аспекти розвитку, оскільки її ігнорування або зниження уваги до неї цілком ймовірно може призводити до не зовсім втішних економічних наслідків. Україна, як потенційно потужна держава Європи, не може стояти осторонь цих багатогранних процесів, що обумовлює необхідність активізації вивчення макроекономічної проблематики як зростання так і сталого розвитку в діалектичній взаємодії вже в системі освітнього циклу різних рівнів.

Практично саме на систематизацію сучасних підходів щодо нового наукового напрямку *зростання і сталого розвитку економіки* та формування належних знань й спрямована діяльність ряду викладачів кафедри.

Так, протягом 2004 – 2006 років було видано наукову монографію в науковій серії видань „Економіка території” (фундатор серії Карпінський Б.А.), яка складається з чотирьох томів (обсяг – 86,6 д.а.): „Продуктивність і сталий розвиток економіки” (Карпінський Б.А., Божко С.М.); „Сталий розвиток економіки: узагальнена модель” (Карпінський Б.А., Божко С.М.); „Збалансованість фінансової системи: методологія, оцінка, порівняння” (Карпінський Б.А.) та „Економічне зростання і сталий розвиток економіки” (Карпінський Б.А., Божко С.М.). У даній фундаментальній праці висвітлено

теоретичні та прикладні проблеми продуктивності і сталого розвитку економіки, вперше запропоновано ряд економіко-математичних підходів щодо оптимізації продуктивності факторів, проаналізовано вплив різних факторів на економічне зростання. Сформульовано та обґрунтовано ряд нових закономірностей, економічних правил, розроблено комплекс оригінальних моделей щодо зростання і сталого розвитку економіки. Вперше у світовій науковій літературі представлена узагальнена модель сталого розвитку економіки, як пріоритетна основа дослідження динаміки глобальних проблем людства. Окреслено еволюцію та стратегічні напрями розвитку теорії економічного зростання. У системному вигляді чітко подана методологія збалансованості фінансової системи, визначено понятійний апарат щодо неї на рівнях: регіон – держава – світ та відповідний інструментарій. На основі рейтингових підходів вперше здійснено порівняння регіонів України на предмет їх фінансової збалансованості.

Структурна схема сталого розвитку економіки з урахуванням наукових досягнень авторів кафедри економіки та підприємництва подана на рис. 2.

Рис. 2. Структурна схема сталого розвитку економіки

Дане монографічне видання вже знайшло зацікавленого читача не лише в Україні, але й у США, Південній Кореї, Польщі, Словаччині.

На кафедрі продовжується робота і щодо видання словників з фінансово-економічної тематики. Зокрема, вийшов з друку „Фінансово-інвестиційний словник” (Карпінський Б.А., Герасименко О.В.). Даний словник розрахований на широке коло читачів: починаючи від фінансистів-,

економістів- та інвесторів-практиків, науковців, викладачів та студентів (денної, заочної та дистанційної форм навчання) вищих навчальних закладів із економічним ухилом, осіб, які займаються або планують зайнятися підприємницькою діяльністю, аж до пересічних громадян, які цікавляться поточним станом речей у країні й бажають адекватно сприймати матеріали, подані у періодичних друкованих виданнях, а також каналами радіо та телебачення. Словник є першим в Україні спеціалізованим довідково-навчальним виданням із проблематики, отримано на нього й відповідний гриф Міністерства освіти і науки України.

Кафедра приймає участь у рецензуванні та опонуванні дисертацій, зокрема, у Львівському національному університеті ім. І. Франка, Інституті регіональних досліджень НАН України. Кафедра надає також відзиви на автореферати, приймає участь в обговоренні монографій та навчальних видань співробітників академії.

Зокрема, Карпінський Б.А. у 2005 році був опонентом кандидатської дисертації, яка захищена у Раді по вивченню продуктивних сил України НАН України.

Кафедра співпрацює з науковцями наступних організацій: Інститут регіональних досліджень НАН України, Львівський національний університет ім. І. Франка, Львівський державний банківський інститут, Науково-дослідний інститут статистики Держкомстату України, Інститут економіки НАН України, Львівська філія Української Академії державного управління при Президентові України, Львівським головним управлінням статистики у Львівській області тощо.

Кафедра приймає участь у спільних наукових семінарах на рівні Західного наукового центру НАН України та МОН України – секція „Економіки та права”, Інституту регіональних досліджень НАН України, Львівського банківського інституту тощо.

У 2005 році успішно пройшов захист дисертаційної роботи ст. викладача Капленко Г. В. на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук на тему „Формування економічної поведінки

підприємств” за спеціальністю 08.06.01 – економіка, організація і управління підприємствами (науковий керівник: доктор економічних наук, професор Бойко Є.І., завідувач відділу прогнозування і моделювання Інституту регіональних досліджень НАН України), де було досліджено теоретичні основи та сучасні особливості з процесу формування та реалізації економічної поведінки підприємств, розкрито особливості визначення траєкторії економічної поведінки підприємства залежно від його поточного становища. Доведено важливість соціальної відповідальності та інноваційної діяльності в процесі формування економічної поведінки підприємства незалежно від його поточного становища. Аргументована необхідність реалізації планування економічної поведінки, а також формування „антикризового банку даних” на основі моніторингу з метою зменшення впливу дії факторів зовнішнього середовища. Розкрито ефективність економічної поведінки підприємства через взаємозв’язок економічної та соціальної складової ефективності. Обґрунтовано доцільність та розроблено економіко-математичну модель задачі ефективного функціонування і розвитку підприємства з використанням векторних обмежень для прибутку, витрат та обсягів випуску.

Заступник завідувача кафедри, доцент Ситник Н. С. у 2005 році успішно захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук на тему „Розвиток послуг розосередження контингентів споживачів в умовах ринкової економіки” за спеціальністю 08.07.05 – економіка торгівлі і послуг (науковий керівник: доктор економічних наук, професор Дайновський Ю.А., завідувач кафедри маркетингу Львівської комерційної академії). У даній роботі запроваджено категорію розосередження контингенту споживачів і здійснення класифікації їх видів, виявлено тенденції зміни обсягів реалізації послуг в розрахунку на душу населення залежно від рівня його територіальної концентрації. Запропоновано і піддано верифікації показник – індекс територіального розосередження споживачів. Розроблено методологічний підхід до оцінки інвестиційної привабливості надання послуг розосередження контингентом

споживачів. Здійснено класифікацію послуг залежно від ознак. Обґрунтовано доцільність застосування віртуальних бізнес-технологій у обслуговуванні розосередження контингентів споживачів, визначено їх пріоритетні напрямки.

У 2006 році захистила дисертаційну роботу на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук ст. викладач Цюпко І.В. „Сучасні методи моделювання в прогнозуванні та адаптивному плануванні урожайності зернових” за спеціальністю 08.03.02 – економіко-математичне моделювання (науковий керівник: доктор фізико-математичних наук, професор Сявакко М.С., Львівський державний аграрний університет). Зокрема, в ній запропоновано методику розрахунку продуктивності агроєкосистеми на засадах нечіткого логічного виводу (використано експертні дані дослідного поля кафедри загального землеробства Львівського державного аграрного університету), показано переваги нечіткого методу над класичним методом регресії; розглянута можливість маневрування системою землекористування – визначено перспективне поєднання галузей сільськогосподарського виробництва за певним набором нечітких ознак; проведена оптимізація календарного плану реалізації запасів сільськогосподарської продукції за умов цінової невизначеності; використано методи нечіткого математичного програмування для ефективного використання кормів; на засадах нечіткого програмування розв'язані наступні економічні задачі: 1) моделювання молоковиробництвом; 2) встановлення оптимальної структури сільськогосподарського виробництва; 3) розрахування співвідношення посівних площ на нечітким рівнем урожайності сільськогосподарських культур.

У 2006 році ст. викладач Маліновська О. Я. захистила дисертаційну роботу на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук на тему „Державне регулювання розвитку підприємництва в Україні” за спеціальністю 08.02.03 – організація управління, планування і регулювання економікою (науковий керівник: доктор економічних наук, професор

Реверчук С.К., завідувач кафедри банківського і страхового бізнесу Львівського національного університету ім. Ів. Франка). Дисертаційне дослідження присвячене розгляду теоретико-методологічних основ державного регулювання підприємством. На основі узагальнення особливостей підприємництва як об'єкта державного регулювання досліджено принципи і механізми державного регулювання підприємства. Запропоновано концептуальну модель удосконалення державного регулювання розвитку підприємства, визначено напрямки формування механізму державного регулювання інноваційної діяльності, обґрунтовано принципи створення спеціальних економічних зон і територій пріоритетного розвитку як інструмента активізації підприємства в Україні.

Завершується підготовка до захисту й дисертаційних робіт працівників кафедри: старшого викладача Карпової Я.Ю., асистентів кафедри Дубик В.Я., Герасименко О.В. та Осідач О.Б., аспіранта Сідляр Ю.О., здобувача Купчак Б.Ф. Проходить завершальну стадію обговорення й дисертаційна (докторська) робота завідувача кафедри Карпінського Б.А.

Колектив кафедри приймає безпосередню участь в організованій на базі ЛДФА періодичної Міжнародної науково-практичної конференції „Фінансові механізми активізації підприємництва в Україні”, входячи в склад організаційного комітету, робочої групи даної конференції. Водночас, на основі кафедри щорічно відбуваються секційні засідання міжвузівської студентсько-аспірантської конференції „Перспективні напрямки реформування фінансової системи України” (секція „Пріоритетні напрямки розвитку підприємництва в Україні”).

Наукову роботу викладацького колективу кафедри на новий період об'єднано в рамках кафедральної бюджетної теми „Розробка методологічних основ та критеріїв збалансованості фінансової системи України в контексті фінансової безпеки” (№ державної реєстрації 0106U0054418, термін виконання 2006-2008 рр., науковий керівник теми – к.е.н., академік МКА Карпінський Б.А.).

На 2006-2007 н.р. склад кафедри є наступним: Карпінський Б.А.

(завідувач кафедри, доцент, старший науковий співробітник, академік Міжнародної Кадрової Академії), Бек В.Л. (перший проректор з навчально-методичної та виховної роботи ЛДФА, доцент, Заслужений працівник освіти України,), Ситник Н.С. (доцент, декан факультету післядипломної освіти та довузівської підготовки), Беркита К.Ф. (доцент, декан заочного факультету), Пак Н.Т. (доцент), Більський І.Б. (доцент), Гнаткович О.Д. (доцент), Іличок Б.І. (доцент), Капленко Г.В. (доцент), Маліновська О.Я. (ст. викладач), Долженко Р.Р. (ст. викладач), Шукатка Н.Й. (ст. викладач), Карпова Я.Ю. (ст. викладач), Грохольська І.Й. (ст. викладач), Григор'єва М.І. (ст. викладач), Дубик В.Я. (асистент), Герасименко О.В. (асистент), Осідач О.Б. (асистент), Романець Л.О. (асистент), Божко С.М. (асистент), Залуцька Н.С. (ст. лаборант), Воробйова І.В. (лаборант).

Виконуючи соціальне завдання кафедра постійно нарощує обсяги навчальної роботи, а відтак і роботу щодо її навчально-методичного забезпечення. Так, вже на шостому році свого функціонування порівняно невеликий за чисельністю колектив здійснював викладання ряду навчальних дисциплін: економіка підприємств, менеджмент, статистика, державне регулювання економіки, економіка праці й соціально-трудові відносини, маркетинг, розміщення продуктивних сил і регіональна економіка, основи етики і психології ділового спілкування, соціально-економічна статистика, основи підприємництва, основи наукових досліджень, економіка зарубіжних країн, основи зовнішньоекономічної діяльності підприємств, статистика фінансів, міжнародний менеджмент, стратегічне управління, менеджмент персоналу, інвестиційний та інноваційний менеджмент, інтелектуальна власність, вища освіта і Болонський процес.

Сумарний обсяг педагогічного навантаження по кафедрі економіки та підприємництва у 2004-2005 навчальному році складав 9152 години (18 навчальних дисциплін); у 2005-2006 н.р. – 9467 годин (19 навчальних дисциплін); у 2006-2007 н.р. – 10562 години (20 навчальних дисциплін).

На даний час поруч з навчально-виховною роботою, формуванням висококваліфікованого професорсько-викладацького складу, якнайпильніша

увага на кафедрі приділяється підвищенню рівня її навчально-методичного і технічного забезпечення. Постійно оновлюються навчальні плани і програми. повністю задовольняється потреба в методичному забезпеченні навчального процесу: видається серія підручників, навчальних посібників, монографій, завдань для самостійної роботи студентів, для контрольних робіт, засобів контролю поточної успішності студентів тощо. Розвинута організація і забезпечення навчально-виховного процесу (куратори груп – Григор'єва М.І., Грохольська І.Й., Карпова Я.Ю., Пак Н.Т., Цюпко І.В.).

Водночас, поступово викристалізовується й третій етап у становленні та розвитку кафедри економіки та підприємництва. Він має бути пов'язаний із широким застосуванням у навчальних аудиторіях сучасних концепцій Болонського процесу, впровадження в ідеологію навчання сучасних інформаційних технологій. У науковій сфері кафедра має виходити із своїм науковим продуктом на міжнародні наукові інституції та налагоджувати стійкі наукові зв'язки. На міжкафедральному рівні має продовжуватись практика формування та реалізації спільних наукових та навчальних проектів.

ВУЗ ОЧИМА ВИКЛАДАЧА

Нині ми є свідками того, як наука виступає безпосередньою продуктивною силою і вирішально впливає на життя народів, оскільки талановиті люди є джерелом високих прибутків, великого бізнесу.

“Талановиті, кваліфіковані, досвідчені фахівці – це не тільки ресурс, що дозволяє ефективно досягти поставлених цілей, але і джерело конкурентної переваги” (1). І цілком закономірно, що чим вищий рівень компетентності працівників підприємства та синергічний ефект від їх взаємодії, тим вищий сукупний кадровий потенціал і, як наслідок, результати діяльності виробництва на обраному ринковому сегменті.

Доменуючою рисою духовного життя сучасної цивілізації є безпрецедентний попит на освіту, зумовлений дедалі зростаючим

усвідомленням її вирішального значення для подальшого соціально – культурного та економічного розвитку і формування такого майбутнього, у якому знання, талант відіграватимуть вирішальну роль. Новий освітній ідеал ґрунтується на вмінні користуватися вже накопиченим суспільством знанням, здатності людини творчо його примножувати, спиратися на нього у своїй життєдіяльності. Така константація міститься, зокрема, в Болонській Декларації щодо формування європейського освітнього ареалу.

Тому винятково важливим завданням, що стоїть перед освітянами, є вироблення у людини “знання про знання”, вміння орієнтуватися у безмежному океані ідей, теорій, концепцій, фактів, даних – всього того, що охоплюється поняттям “знання”. У цьому аспекті особливого значення набуває наявність у людини (студента) методологічної культури відбору “потрібного знання”, методики його пошуку за допомогою перспективних навчальних інновацій сучасної інформаційно-освітньої системи, навичок використовувати належне знання у власній професійній діяльності та й у житті взагалі.

Саме у такий спосіб існуючий загал знання з усією своєю багатоманітністю, проблемністю, суперечливістю перетворюється в особисте знання студентською молод’ю Львівської державної фінансової академії, де принцип “навчання на основі науки” є визначальним. Це означає, що наука у цьому випадку розуміється в широкому аспекті, незалежно від дисциплінарних відмінностей. Головне його завдання – спрямованість на те, щоб забезпечити підготовку конкурентоспроможного, висококваліфікованого, гармонійно розвиненого фахівця, здатного відповідати на виклик часу.

В цьому крузі проблеми особливо гостро стоїть питання зближення викладача і студента в їх активній співпраці на основі індивідуалізації навчання. Де в його основі покладена максимальна активізація самостійних пізнавальних сил кожного студента, виховання самостійного прагнення до знань, до їх пошуків під керівництвом викладача. Ставиться завдання, щоб у кожному студенті бачити особистість з її творчими потенціальними

можливостями і готувати його домайбутньої професійної діяльності як особистість. Такий підхід бачиться так, щоб усі питання в навчальному процесі розроблялись не тільки з позиції кожного студента зокрема, тобто з позиції співпраці. Це значить, що результативною силою навчального процесу, що сприяє успішному вирішенню таких завдань як нагромадження фонду знань з одночасним опануванням розумових прийомів повинна стати спільність програми дій викладача і студента у пошуках наукових істин. Тому процес навчання в академії розглядається педагогами як процес, в якому проявляються протиріччя між двома його сторонами. З одного боку – це питання, проблеми, завдання, задачі, які висувуються в процесі навчання на певному рівні, а з другого – це їх розв'язання на основі пошуків, здогадів, сумнівів, відповідей, знайдених студентами. Такий підхід становить основу їх поступу як в оволодінні культурних потреб і творчих здібностей так і в розвитку пізнавальних сил. Крім цього ці протиріччя, і є рушійною силою процесу навчання у вузі, як організованого процесу пізнання пізнаного.

Однак, як показує практика, навчання може по-різному озброювати студентів знаннями і розвивати їх пізнавальні сили. В більшості випадків це залежить від змісту, форм, методів, тобто від педагогічних засобів, що використовуються в навчанні, від позиції та підготовленості педагогів і студентів, від рівня взаємодії основних компонентів навчання. Досвідчені викладачі, наприклад, прагнуть вести заняття так, щоб поставити студентів в активну позицію при опануванні культурних потреб і викликати у них прагнення до пошуку знань, відповідей на питання, перевірки розрахунків, до експериментування, до дискусій у пошуках відповіді на висунуте питання.

Однак слід визначити, що питання про роль і розвиток продуктивного мислення і виконавчої діяльності студентів під час навчання належно всіма викладачами ще не розв'язується. Є педагоги, які намагаються вивчати все від першого до останнього пункту програми, а потім вимагають від студентів повного і точного запам'ятання викладеного. Як правило, у

таких педагогів на заняттях найчастіше панує нудьга, і процес навчання належно не відбувається. Адже тільки кваліфіковано організований процес навчання поступово переключає студента в міру опанування матеріалу і методикою здобування нових істин в науці. Студент не посудина, в яку потрібно налити суму готових знань. Йому належить тільки те, що він опанував власними силами з допомогою і під керівництвом досвідченого викладача. Тільки позитивні наслідки праці студентів під час навчання викликають задоволення, де саме цим підвищується уважність. А увага, відзначив К. Д. Ушинський це єдині двері до знання.

Навчання – це праця і досить складна. І як кожна праця, є одним з найпотужніших факторів позитивного впливу на студентів, їх виховання. Однак навчання, як праця, повинно протікати не як процес заучування готових істин, а як творчий процес пізнання істин під керівництвом викладача. Тобто формування у майбутнього фахівця самостійної думки, творчих пробуджень, дійового характеру мислення. Але, як показує практика, засвоєння знань і розумовий розвиток, будучи взаємообумовленими і пов'язаними між собою, процеси не тотожні. Не всяке оволодіння знаннями і не в усіх випадках дає однаковий ефект у розвитку інтелекту. Можна, наприклад, вивчити напам'ять “Фауста”, таблицю Менделєєва, чи інше, але це ще не буде свідченням розвинених розумових здібностей людини. Для розумового розвитку найбільш характерною рисою є не тільки нагромадження фонду знань, але й свого фонду розумових прийомів, операцій, добре відпрацьованих і міцно закріплених, які можна віднести до інтелектуальних умінь. Тому викладачі академії намагаються організувати навчальний процес так, щоб студент міг оволодіти ґрунтовно знаннями, прийомами розумової діяльності, зв'язаної з самоосвітою, творчістю, і одночасно оволодіти найбільш прогресивними кваліфікованими засобами дій в галузі обраної ним спеціальності, тобто виробничим вмінням і навиками. Запорукою в цьому повинно бути насамперед, високий науковий і практичний рівень змісту лекцій і всіх інших видів навчальних занять з тим, щоб у студентів

виробити знання як у галузі пізнавальної, так і в галузі практичної діяльності, зв'язаної з їх майбутньою спеціальністю.

Щоб вони могли самостійно оволодівати постійно зростаючими науковими знаннями, використовувати їх в своїй практичній чи науковій діяльності. Однак знання без творчих здібностей – це закопані в землю скарби. Тому прищепити кваліфіковане вміння може викладач, що не тільки володіє відповідною кваліфікацією в своїй галузі, але й уміє організовувати це в педагогічному відношенні найбільш досконало. Щоб дати студентові кваліфіковане вміння викладачеві потрібно самому ним володіти, а також володіти методикою озброєння ним студентів. Де перше (творчі здібності) є умовою другого, а друге (культурні потреби) впливає на успіх першого. Так, необхідною умовою успішного оволодіння знаннями у студентів є наявність навиків швидкого читання про себе, конспектування, а на основі вмінь піддавати логічному аналізу прослухане чи прочитане – здатність відрізнити в тексті лекцій чи в прочитаній книзі, головне від другорядного.

Досконалий педагогічний досвід викладача, який орієнтує студента на певну систему дій, відповідного ставлення до навчання, самостійної роботи, творчого підходу до оволодіння науками, на певну методику пошуку знань, створюється не словесним навіюванням, а на ґрунті найбільш доцільної практичної організації педагогічного процесу, особливо на першому курсі.

Навчити студента вчитись – це означає, що першокурсника потрібно ознайомити не тільки з азбукою розумової праці, її особливостями в умовах навчання, але й він це повинен опанувати певною системою досвіду у здобутті знань, які в змозі закріплюватися лише досконалою практикою організації їх навчання. А. С. Макаренко зазначив, щоб найбільш досконало увійти у внутрішній світ студента, пізнати його як особистість, навчити самостійно працювати, потрібно поставити його як особистість, навчити самостійно працювати, потрібно поставити його в активну позицію в процесі навчання. В результаті він зможе виносити зі стін вузу не тільки свідомо, а й ґрунтовно засвоєні культурні потреби.

Сьогодні ЛДФА є творчою лабораторією підготовки для виробництва

фахівців вищого класу дійового характеру мислення до складної життєвої діяльності, тобто спеціалістів, які мають широку наукову і практичну підготовку, досконало володіють своєю професією. Це значить, що в процесі навчання студентам даються не тільки знання програмового матеріалу в повному обсязі, але й на цій основі прищеплюються необхідні для виробничої діяльності практичні вміння і навички. Для здійснення цих складних проблем науковець академії повинен поєднувати в собі якості педагога, що стоїть на рівні останніх досягнень науки педагогіки, і якості науковця, який активно веде наукову роботу в своїй галузі. Крім цього, навчаючи студентів, разом з тим він і виховує їх – це педагогічна аксіома.

Єдність навчання і виховання вимагає у викладача бути одночасно висококваліфікованим науковцем у галузі свого фаху і педагогом-вихователем, що уміє майстерно поєднувати свою науку і педагогічну діяльність і вести її на рівні вимог часу. А це мало однієї інституції, таланту. Так як талант і інтуїція дають найбільший ефект при поєднанні з педагогічною майстерністю. А педагогічна майстерність викладача – це його висока фахова, наукова кваліфікація, ґрунтова обізнаність з педагогікою і спеціальною методикою. Це значить, що від характеру і рівня підготовки викладача вузу залежить характер організації педагогічного процесу, а отже і характер підготовки фахівців вищої кваліфікації. Висока кваліфікація викладача вузу – це джерело формування талановитих майбутніх носіїв наукових відкриттів. Коли лекція чи інший вид навчальних занять захоплює студента своїм змістом і формою, це не може не впливати на силу зацікавленості, уважності, на емоційну сферу студента, не може не викликати в нього інтелектуального задоволення. А звідси і високі результати навчання, в основу якого покладено опанування духовними багатствами, нагромадженими людством. Це і є джерело для талановитих студентів, які в часі розкривають свої таланти, як фахівці, в наукових пошуках життєвої практики. А таких студентів в ЛДФА багато.

Тому сьогодні весь професорсько-викладацький склад академії шукає наполегливо відповіді на актуальні питання реформування навчального

процесу шляхом уважного вивчення особливостей роботи самої вищої школи взагалі, прислухаючись одночасно до тих нових вимог, які ставить сьогодні прогрес науки і життя перед нашою країною.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Томпсон А.А., Стрикленд А. Дж. Стратегический менеджмент: концепции и ситуации для анализа: Пер. с англ. – М.: Изд. Дом “Вильямс”, 2002. – 479 с.
2. Європейський університет. Болонський процес: нормативно правові документи. – К.: вид-во Європейського університету, 2004. – 102 с.
3. Ушинский К.Д. Собр. соч., т. 7. – М., 1950. – 35 с.
4. Грішнова О. Розвиток вищої освіти в Україні: тенденції, проблеми та шляхи їх вирішення // Вища школа. – 2004. - № 2 – 3. – 27 с.
5. Макаренко А.С. Соч. т. 3. – М., 1958. – 271 с.
6. Федорченко В. Вища освіта: педагогічна стратегія сучасності. Вища школа № 1, 2002. – С. 35 – 41.

Б.А. Карпінський

Конкурентоспроможність кафедральних видань – запорука іміджу навчального закладу та якості знань студентів

Стратегічна орієнтованість України на формування цивілізованого ринкового середовища, розвиток системи підприємництва, нарощування можливостей та конкурентоспроможності вітчизняного виробництва, формування дієвих основ фінансової системи надзвичайно актуалізує питання й адекватного відображення цих процесів у навчальній літературі.

Об’єктивно, сучасна тенденція на врахування потреб ринкового середовища потребує й сучасного формування освітнього рівня в студентів, який буде конкурентоспроможним у ринковому середовищі, обумовлює й підвищену увагу професорсько-викладацького складу кафедри економіки та підприємництва Львівської державної фінансової академії до розвитку своєї видавничої діяльності [1-16]. Слід підкреслити, що знайти своє місце в широкому просторі різноманітної навчальної літератури не так й просто – необхідно, щоб освітня друкована продукція відповідала, з однієї сторони, відповідним навчальним програмам, а з іншої, була написана на сучасному рівні, враховуючи й поліграфічне оформлення.

Вже ряд років кафедра системно підходить до видавничої діяльності

та має, на думку автора, позитивні результати. При цьому, викладачами кафедри особлива увага звертається на видання сучасних за змістом підручників, навчальних посібників, методичних рекомендацій з врахуванням специфіки навчального закладу – підготовка фахівців для сфери фінансів та економіки. Останнє обумовлює й безпосередню співпрацю викладачів кафедри в плані видавничої діяльності з випускаючими кафедрами Львівської державної фінансової академії. Так, ряд підручників та посібників були підготовлені спільно з ректором академії, завідувачем кафедри фінансів професором Буряком П.Ю., завідувачем кафедри податків, бюджету і казначейської справи, професором Римаром М.В.

Зокрема, підручник „Фінансово-економічний аналіз” було підготовлено відповідно до програми з нормативних навчальних дисциплін „Економічний аналіз” і „Фінансовий аналіз”. У ньому достатньо виразно та послідовно розкриваються теоретичні, методологічні і практичні питання з економічного та фінансового аналізу. Докладно висвітлено методологічні та організаційні засади аналітичних досліджень у сфері виробничої, фінансової, інвестиційної, екологічної та інших видів діяльності суб’єктів господарювання. Виходячи з високої зовнішньої оцінки даного підручника підготовлено його й друге видання [16].

Знайшов свою конкурентоспроможну нішу на ринку освітніх послуг й навчальний посібник з предмету „Теорія статистики”, автором якого є Заслужений працівник освіти України, перший проректор ЛДФА Бек В.Л. При підготовці цього посібника його автором було синтезовано як кращі надбання в статистичній науці так і значний власний досвід викладання дисципліни, що інтегрально дозволило викласти матеріал на високому професійному рівні і в той же час у доступній формі. В даному виданні органічно поєднано теоретичний матеріал з практикою. Слід зазначити, що на посібник отримано схвальні відгуки з різних навчальних закладів України, які призвели до його другого видання [1].

Здійснено вже третє видання навчального посібника з дисципліни „Економіка праці й соціально-трудова відносина” – автори: Буряк П.Ю., Карпінський Б.А., Григор’єва М.І. Дане багатопланове видання дає можливість студентам та всім зацікавленим детально ознайомитись з найбільш важливими питаннями в сучасному розвитку економіки праці та соціально-трудова відносин, розкрити глибинну сутність тенденцій та змін, які проходять в системі ринку праці і зайнятості, в організації і регулюванні заробітної плати. Особливістю видання стало вичленення розділу з впливу глобалізації на економіку праці й соціально трудові відносина та залучення широкого кола законодавчо-нормативних документів, включаючи й конвенції і рекомендації Міжнародної організації праці [5, 7].

Моніторинг процесу формування передумов для підвищення ефективності маркетингових технологій в Україні засвідчує, що сьогодні особливу увагу доцільно зосередити на підвищенні ефективності маркетингової освіти – в контексті демократизації системи освіти в Україні в цілому та впровадження в освітянську діяльність європейських

механізмів взаємодії із фаховими асоціаціями, тому з цією метою був створений навчальний посібник „Маркетинг” – автори: Буряк П.Ю., Карпінський Б.А., Карпова Я.Ю. У ньому безпосередня увага звернена на ефективне становлення та розвиток маркетингу, як чільного елемента сучасної національної економіки України. Підкреслено, що через маркетингові підходи оптимізується завдання активізації трьох основних суб'єктів економіки: виробника, споживача і держави. Чітко відмічено, що серцевина маркетингу – це орієнтація бізнесу на успішне розв'язання ринкових задач. Особливістю посібника є включення в його структуру, крім традиційних розділів, й питань з сучасних тенденцій в розвитку маркетингу, а саме: маркетингу фінансового ринку, макромаркетингу, державного маркетингового регулювання. Даний посібник вже вийшов 2-м виданням [6, 8].

При написанні курсу лекцій з предмету „Економічна статистика” доцентом Беркитою К.Ф. використано сучасні визначення, показники і класифікацію економічної статистики саме в умовах ринкової економіки. У виданні методологія визначення основних показників базується як на міжнародних стандартах так і реальній практиці статистики України. Теоретичний матеріал доповнено аналізом офіційних статистичних даних, що дозволяє студентам отримати практичні навички щодо аналізу тенденцій в економічній статистиці. Дане видання вийшло широким тиражем в Київському видавництві „Професіонал” [2].

На кафедрі здійснено перше видання в Україні навчального посібника з фінансової системи. У ньому комплексно відображено етапи формування фінансової системи держави та напрямки її розвитку, сформульовано відповідний понятійний апарат, що дозволяє студентам отримати сучасні знання та зрозуміти логіку функціонування цієї системи.

Схвальні відгуки отримано й на навчальні посібники викладачів кафедри, які вийшли у співпраці з іншими навчальними закладами. Зокрема, до цієї ланки відноситься навчальний посібник „Маркетингові комунікації електронного бізнесу”, співавтором якого є доцент Ситник Н.С. У даному посібнику досить чітко висвітлено структуру системи електронних комунікацій суб'єктів українського ринку товарів і послуг. Також деталізовано розглянуто специфіку маркетингових комунікацій на основі Інтернету, стаціонарного і мобільного телефонного та факсового зв'язку, телебачення. Звернуто увагу на можливості та особливості здійснення фінансової діяльності і надання послуг із застосуванням електронних маркетингових комунікацій [15].

Характерною рисою видавничої діяльності кафедри є й те, що майже всі видання мають відповідний гриф Міністерства освіти і науки України, що свідчить про їх високі якісні показники, а значить і конкурентоспроможність з навчальною літературою кращих навчальних закладів держави. Об'єктивно, що останнє є запорукою фаховості видань та свідченням високої відповідальності авторів щодо донесення знань до студентства.

Кафедра активізує й роботу в плані поєднання видання навчальних та

наукових праць, зокрема, по проблемі сталого розвитку економіки.

Так, задоволення матеріальних потреб людства настійливо вимагає нарощування темпів економічного зростання кожної з держав, тому що від цього залежить потенціал благополуччя її населення. Водночас виникає питання, наскільки дані темпи будуть відповідати сучасному підходу, який ґрунтується на тому, що теперішні покоління мають дбати за благополуччя майбутніх поколінь через реалізацію програмних принципів Концепції сталого розвитку. Дана концепція стає домінантною в системі подальшого економічного зростання і об'єктивно, що саме через її принципові положення мають розглядатись всі аспекти розвитку, оскільки її ігнорування або зниження уваги до неї цілком ймовірно може призводити до не зовсім втішних економічних наслідків. Україна, як потенційно потужна держава Європи, не може стояти осторонь цих багатогранних процесів, що обумовлює необхідність активізації вивчення макроекономічної проблематики як зростання так і сталого розвитку в діалектичній взаємодії вже в системі освітнього циклу різних рівнів.

Додатково й реформування вищої освіти України в контексті засад Болонського процесу, який на відповідних напрямках полягає у впровадженні європейських норм і стандартів в освіті, науці і техніці, поширенні власних культурних і науково-технічних здобутків у ЄС, що об'єктивно вимагає розробки принципово нової навчальної літератури, яка відповідатиме кращим світовим стандартам освіти, зокрема, базуватиметься на загальнолюдських цінностях сталого розвитку.

Підкреслимо, що питанню удосконалення освіти з проблематики сталого розвитку приділяється цілеспрямована міжнародна увага. Так, в прийнятому Організацією Об'єднаних Націй у 1992 р. на самміті „Планета Земля”, стратегічному документі „Порядку денному на ХХІ століття” наголошено, що освіта з питань навколишнього середовища і розвитку має бути невід'ємною складовою всіх навчальних дисциплін.

На сесії Генеральної Асамблеї ООН у грудні 2002 р. проголошено Десятиліття освіти в інтересах сталого розвитку, починаючи з 2005 року.

Учасники 5-ої Конференції міністрів „Довкілля для Європи”, що відбулася у травні 2003 р. в м. Києві, констатували, що освіта є одним з основних інструментів для захисту довкілля і сталого розвитку. Об'єктивно, що всі держави планети повинні гармонізувати сталий розвиток з системою освіти різних рівнів, для того щоб саме така освіта на засадах сталого розвитку стала визначальним чинником формування сучасної ідеології економічних змін та економічного зростання.

Водночас, на цій конференції була й схвалена Заява про освіту в інтересах сталого розвитку та запропоновано міністерствам освіти і зацікавленим іншим міністерствам взяти активну участь у розробці, за тісної взаємодії з ЮНЕСКО, Стратегії освіти в інтересах сталого розвитку.

У „Порядку денному на ХХІ століття” відзначається як один з фундаментальних принципів сталого розвитку – принцип „встановлення обмежень” на стан технологій задля збереження довкілля, а також

наголошується на тому, що „моделі економічного зростання повинні доповнюватись економічними цілями збереження природного капіталу”.

Практично саме на систематизацію сучасних підходів щодо зростання і сталого розвитку економіки, проблематики збалансованості фінансової системи та формування якісних знань й спрямована діяльність ряду викладачів кафедри.

Так, протягом 2004 – 2006 років було видано у започаткованій автором спеціальній серії наукових видань „Економіка території” трьохтомну наукову монографію: „Продуктивність і сталий розвиток економіки”, „Сталий розвиток економіки: узагальнена модель” та „Збалансованість фінансової системи: методологія, оцінка, порівняння”. У даній фундаментальній праці висвітлено сучасні теоретичні та прикладні проблеми продуктивності і сталого розвитку економіки, вперше запропоновано ряд економіко-математичних підходів щодо оптимізації продуктивності факторів, проаналізовано вплив різних факторів на економічне зростання. Сформульовано ряд нових економічних правил, розроблено комплекс оригінальних моделей щодо зростання і сталого розвитку економіки. Вперше у світовій науковій літературі представлена узагальнена модель сталого розвитку економіки, як пріоритетна основа дослідження динаміки глобальних проблем людства. Окреслено еволюцію теорії економічного зростання. У системному вигляді чітко подана методологія збалансованості фінансової системи, визначено понятійний апарат щодо неї на рівнях: регіон – держава – світ та відповідний інструментарій: показники, закономірності, закон збалансованості фінансової системи. На основі рейтингових підходів вперше здійснено порівняння регіонів України на предмет їх збалансованості, запропоновано підходи щодо регулювання рівня збалансованості фінансової системи [12-14].

Дане монографічне видання вже знайшло зацікавленого читача не лише в Україні, але й у США, Росії, Південній Кореї, Польщі, Словаччині.

На кафедрі проводиться робота і щодо видання словників з фінансово-економічної тематики. Зокрема, вийшов з друку „Малий фінансово-інвестиційний словник” [10]. Даний словник розрахований на широке коло читачів: починаючи від фінансистів-, економістів- та інвесторів-практиків, науковців, викладачів та студентів (денної, заочної та дистанційної форм навчання) вищих навчальних закладів із економічним ухилом, осіб, які займаються або планують зайнятися підприємницькою діяльністю, аж до пересічних громадян, які цікавляться поточним станом речей у країні й бажують адекватно сприймати матеріали, подані у періодичних друкованих виданнях, а також каналами радіо та телебачення. На даний час вже підготовлено до друку доволі об’ємний „Фінансово-інвестиційний словник”, який буде першим в Україні спеціалізованим довідково-навчальним виданням із проблематики, отримано на нього й відповідний гриф Міністерства освіти України.

Слід зазначити, професорсько-викладацький склад кафедри економіки та підприємництва розуміє, що від активної видавничої позиції у значній

мірі залежить як імідж навчального закладу так і якість знань студентів, а з ними і їх конкурентоспроможність на сучасному ринку праці.

Література

1. Бек В.Л. *Теорія статистики. Курс лекцій.* – К.: Центр навчальної літератури, 2002. – 288 с.
2. Беркита К.Ф. *Економічна статистика: Навчальний посібник.* – К.: ВД „Професіонал”, 2004 – 208 с.
3. Буряк П.Ю., Беркита К.Ф., Ярема Б.П. *Податкова система: теорія і практика застосування активних методів навчання: Навчальний посібник.* – Львів.: ЛДФЕІ, 2003. – 212 с.
4. Буряк П.Ю., Карпінський Б.А., Григор'єва М.І. *Економіка праці й соціально-трудова відносини: Навчальний посібник.* – Львів: Логос, 2003. – 440 с.
5. Буряк П.Ю., Карпінський Б.А., Карпова Я.Ю. *Маркетинг: Навчальний посібник.* – Львів: ЛДФЕІ, 2003. – 336 с.
6. Буряк П.Ю., Беркита К.Ф., Ярема Б.П. *Податкова система: теорія і практика застосування активних методів навчання: Навчальний посібник.* – К.: ВД „Професіонал”, 2004. – 224 с.
7. Буряк П.Ю., Карпінський Б.А., Григор'єва М.І. *Економіка праці й соціально-трудова відносини: Навчальний посібник.* – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 440 с.
8. Буряк П.Ю., Карпінський Б.А., Карпова Я.Ю. *Маркетинг: Навчальний посібник.* – К.: ВД „Професіонал”, 2005. – 320 с.
9. Гнаткович О.Д. *Євроінтеграція України. Проблеми трансформації: Науково – навч. вид.* – Львів: ПАІС, 2005. – 80 с.
10. Карпінський Б.А., Герасименко О.В. *Малий-фінансово-інвестиційний словник.* – Львів: Логос, ЛДФЕІ, 2003. – 124 с.
11. Карпінський Б.А., Герасименко О.В. *Фінансова система.* – Навч. посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 184 с.
12. Карпінський Б.А., Божко С.М. *Продуктивність і сталий розвиток економіки: Монографія.* – Львів: Логос, 2004. – 274 с.
13. Карпінський Б.А., Божко С.М. *Сталий розвиток економіки: узагальнена модель. Монографія.* – Львів: Логос, 2005. – 256 с.
14. Карпінський Б.А. *Збалансованість фінансової системи: методологія, оцінка, порівняння. Монографія.* – Львів: Логос, 2005. – 496 с.
15. *Маркетингові комунікації електронного бізнесу: Навчальний посібник / Павлиш В.А., Дайновський Ю.А., Ситник Н.С. та ін.* – Львів: ВіРТУ, 2002. – 148 с.
16. *Фінансово-економічний аналіз: Підручник / Буряк П.Ю., Римар М.В., Карпінський Б.А. та ін. Під заг. ред. П.Ю.Буряка, М.В.Римара.* – К.: ВД „Професіонал”, 2004. – 528 с.

Карпінський Б.А., к.е.н., доцент, старший науковий співробітник, академік Міжнародної Кадрової Академії, завідувач кафедри економіки та підприємництва Львівської державної фінансової академії

ПЕРЕЛІК НАВЧАЛЬНИХ ВИДАНЬ

(посібників, підручників, монографій)

“кафедри економіки та підприємництва”

за 2005-2006 роки

1. Буряк П.Ю., Карпінський Б.А., Карпова Я.Ю. *Маркетинг. Навчальний посібник.* – 2-ге вид. – К.: Професіонал, 2005. – 320 с.
2. Карпінський Б. А., Герасименко О.В. *Фінансова система – Навчальний посібник.* – 2-ге вид. – Львів, Магнолія Плюс, 2006. – 272 с.
Умовн. друк. арк. 15,65
Обл. вид. арк. 16,4
3. Карпінський Б.А., Герасименко О.В. *Фінансово-інвестиційний словник. Навчальний посібник.* – Львів, Магнолія Плюс, 2006. – 304 с.
Умовн. друк. арк. 17,49
Обл. вид. арк. 18,5
4. Карпінський Б.А., Божко С.М., Карпінська О.Б. *Макроекономіка: зростання і сталий розвиток. Навчальний посібник.* – К.: Професіонал, 2006. – 283 с.
Умовн. друк. арк. 16,3
Обл. вид. арк. 17,1
5. Карпінський Б.А., Божко С.М. *Сталий розвиток економіки: узагальнена модель. Монографія.* – Львів: Логос, 2005. – 256 с.
Умовн. друк. арк. 17,6
Обл. вид. арк. 18,8
6. Карпінський Б.А. *Збалансованість фінансової системи: методологія, оцінка, порівняння. Монографія.* – Львів: Логос, 2005. – 496 с.
Умовн. друк. арк. 28,9

Обл. вид. арк. 30,2

7. *Karpinsky B.A., Bozshko S.M. Economic Growth at Sustainable Development of Economy. Monograph. – Lviv, Prostir-M, 2006. – 376 p. (Карпінський Б.А., Божко С.М. Економічний ріст при сталому розвитку економіки. Монографія. – Львів: Простір-М, 2006. – 376 с.)*
Умовн. друк. арк. 21,9

Обл. вид. арк. 23,1

8. *Легка В.М., Капленко Г.В., Пастушенко О.І. Рекомендована практика конструювання тестів. Навчально-методичний посібник. – Львів: ЛДФА, 2005. – 50 с.*
Умовн. друк. арк. 1,3

Обл. вид. арк. 2,4

Навчальні посібники №1-4 видано з відповідним грифом Міністерства освіти і науки України

ЕКОНОМІКИ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВА ЛДФА НА 2006-2007 н. р.

ВИДАННЯ, ЯКІ ЗАПЛАНОВАНІ ПО КАФЕДРІ
ЕКОНОМІКИ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВА ЛДФА НА 2006-2007 н. р.

№ п/п	Назва	Термін міс./рік	Формат А4/А5	Кількість сторінок	Тираж	Автор
1.	Навчальний посібник з курсу „Міжнародна економіка”	Жовтень 2006	А5	360	2	Буряк П.Ю. Гупало О.Г. Карпінський Б.А. Осідач О.Б.
2.	Навчальний посібник з дисципліни „Інвестування”	Листопад 2006	А5	250	2	Карпінський Б.А.
2.	Практикум з курсу „Соціально-економічна статистика”	Березень 2007	А5	230	2	Бек В.Л., Капленко Г.В. Іличок Б.І. Карпінський Б.А.
3.	Підручник „Економіка праці і соціально-трудо­ві відносини”	Травень 2007	А5	520	2	Буряк П.Ю. Карпінський Б.А. Григор’єва М.І.
4.	Методичні вказівки до виконання курсової роботи з курсу „Економіка підприємства”	Грудень 2006	А5	30	300	Ситник Н.С.
5.	Монографія „Економічний ріст при сталому розвитку економіки”	Вересень 2006	А5	376	2	Карпінський Б.А. Божеко С.М.
6.	Монографія „Основи економіки сталого розвитку”	Квітень 2007	А5	410	2	Карпінський Б.А.
7.	Монографія „Технопаркові структури: формування, податкова політика, ефективність”	Червень 2007	А5	260	2	Карпінський Б.А.
9.	Навчальний посібник з курсу „Державне регулювання економіки”	Квітень 2007	А5	530	2	Буряк П.Ю. Карпінський Б.А. Дубик В.Я.
10.	Навчальний посібник з курсу „Розміщення продуктивних сил”	Травень 2007	А5	170	2	Римар М.В. Карпінський Б.А.
14.	Практикум з курсу „Менеджмент”	Травень 2007	А5	180	2	Карпінський Б.А. Божеко С.М. Герасименко О.В.
15.	Практикум з курсу „Економіка праці і соціально-трудо­ві відносини”	Червень 2007	А5	120	2	Карпінський Б.А. Григор’єва М.І.
16	Навчальні та Робочі програми з навчальних дисциплін кафедри	Вересень Січень 2006/2007	А5	60	80	Викладачі кафедри